

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Triplex Statvs; Ecclesiasticvs, Religiosus, & Sæcularis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Sectio Vnica. De Personis Sæcularibus, Receptiores sine pugna Sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80707)

PARS TERTIA.

PERSONÆ SÆCVLARES.

EX probatissimis Doctoribus Principum supremorum, Communitatum, Regiminis Urbium, Ministeriorum quorundam Reipublice, Medicina, Militia, Agricultura, Mercatura, Artificumque obligationes expendo.

SECTIO VNICA.

De Personis Sæcularibus, Receptiores sine pugna Sententiæ,

CAPVT I.

CAPVT II.

De Principibus supremis.

De Communitate, seu Vniuersitate, Collegio.

¹ *Eorum obligatio circa propria bona.*

PRINCIPES supremi tenentur non dissipare adeo propria bona, ut aliena usurpare aggrediantur, subditos scilicet nimium molestis aggranando tributis, debita non soluendo, ingentem auri, & argenti vim subditorum iniuria accumulando.

² *Circa Regni securitatem, & legum inductionem.*

A culpabili præuisa incuria abstinere, ut currenti imminentem famem retardare. Regni securitati providere. Leges poenales inducere in delictorum repressionem, non expilationem subditorum, sibi non adicere subditorum dinitias, tributa sine publica necessitate suis superfluis vibus deferuitura stabiliendo, de nouis subditos seruituti addicendo, ut agros sine mercede excolant.

³ *Circa supplicia, & res subditorum.*

Morti non deputare, aut grani supplicio afficere cinem inaudirum, grauissima hand intercedente causa iniuste non commovere, bella Regni, aut domini propagandi affectione, ita erga subditorum mores se habere, ut eorum incuria vitis, speciatim publicis non maculentur, iustitia sine patrono relicta.

⁴ *Circa Ecclesie immunitatem, officiorum creationem, & bona naufragij.*

Leges non præscribere Ecclesiasticæ immunitati repugnantes. Nec tam sublimi pretio officia, seu munia commutare, ut ministri ad relaxandum damnum sint explicanda ciuibus operam nauaturi. Nec aduertenter Iudices indoctos creare: & cognita postmodum (si inaduertenter creati sint) eorum insufficiencia, illico amovere. Nec sibi accommodare naufragij bona priusquam exacta fiat de eorum dominis inquisitio.

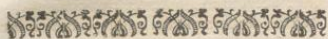

⁵ *De Magistris.*
Vi docturus est alios, debet se hand desidem circa, literarum studium exhibere: ex incuria enim magistri attolet discipulorum grane incommodum oboriri. Et in discipulorum conspectu ita se modestum præstare, ut prauis actionibus in discipulorum effractionem non influat.

⁶ *De Togis.*
Togati tenentur non curare consequi togam si cognoscant, se requisitas qualitates non habere. Et ut admittantur titulo paupertatis, non seducere electores, dum bonis, quæ possideant, renunciant cum recuperationis pacto. Et inbornationibus non vi, ut cathedra fruatur iniuste, non quidem ad iniustam vim, seu vexationem propulandam. Et in oppositionibus graui, vel leui quidem quæ oppositores alij Cathedram amittant, eis imputare. Et ut ad se auditores alliciant, alterius Magistri defectus fallo non euilgare, aut celandos aperire & ex Collegij oppositoribus minus dignum & idoneum repellere, inidoneum admittere, ne Nationis verbi gratia affectui iniuste consilere videantur, eo reiecto, cui ex iustitia toga debebatur. Et non fongre cum scandalo Nationum discordias: nec pronocare affectus, ut contrariis, eorumque patronis inferant iniurias. Et quidquam contra iuramentum præstitum gerere, aut contra statui periorij penam. Et ad togam plane indignum non admitte-

re, etiam si oppositoribus aliis inestis quidem iniuria non inferatur. Et non adesse in præparatione animi, vt contra aduersæ ditionis votum iustum, vel iniustum ipsi vo-
neant. Et non curare, vt statuta fiant bono communi aduersantia ob propriam commoditatem. Et capellæ secreta contra intramentum non aperire.

⁷
*De Schola-
stici.*
Scholastici verò tenentur cum iuramento alterius discursus falso non confirmare. Re-
diti obtemperare cum sub pœna præstiti ali-
quid imperat, postquam sunt matriculæ ad-
dicti. Suffragium non vendere iustum. Nec
suffragium iniuste adhibere, non merito, aut
merito quidem, sed plus merito admodum
relicto oppositore. Et non adeo desides in stu-
dio se exhibere, vt verè sint paternorum bo-
norum dissipatores.

CAPVT III.

De Vrbum Regimine.

⁸
*De Ma-
gistratu.*
Magistratus tenentur publica officia sine authoritate non vendere. Et
magna munera à ministris Reipub-
licæ non accipere. Indignis officia publica
in damnum commune non conferre. Hand se-
niminim desides circa ministrorum correctio-
nem exhibere, ne iniustitia pauperibus infe-
ratur. Præcauere assistentia, ne officinis pu-
blicis scandala, rixæ, homicidia exoriantur.
Præcauere ciborum moderare, & cibos corruptos
repellere, grane quidem damnum illuros.
Carcerem iniungere, vt grauis vinctis vexa-
tio non addatur ob Præpositi lucrum, & vt
peccata vitentur, mulierculis ablegatis. Inui-
lere etiam publica hospitia, vbi mulierculæ
profligatæ assolent habitacula granissimo in-
commodo collocare. Ex Vrbe deturbare va-
gos Reipublicæ, nocuentum inferentes.
Peccata publica punire. Ludos prohibitos
propallare. Pauperum vilitati consulere. Ita
milites distribuere transientes aut diutius
commorantes, vt ciues pauperes leuamine
donentur. Die festo actus iudiciales non fa-
cere, pietate, aut necessitate non cogente. Non
prætermittere pœnam civilem, aut crimina-
lem, quam debent reis imponere. Nihil grane
contra iuramentum præstare, aut omittente. In
Senatu reprimere eos, qui propriæ passioni,
non iustitiæ suffragantur, & prohibere Sena-
tores propriis Vrbum, viuentes pauperes di-
nexantes, à publicis horreis frumentum aufer-
rentes, aut non soluentes debitoribus. Curare
horrei triticum pauperibus distribuere, pau-
peres breui temporis interstitio indicatos emi-
tere, ne eis grane oboriatur ex detentione in-
commodum. Reprimere, & punire famulos,
vel ministros, qui vel ingressum ad tribunal
litiganti vendunt. Aduocatam non agere ip-
sa in causa, cuius Indices fuere. Non interro-
gare reum quod non possunt, nec reus debet
respondere. Graui dubio pressi, doctos adire,
& Assessorem sine grani causa litigantium
expensis. In sententia ferenda aliquam ambi-

quam clausulam non adicere, vnde grane in-
commodum alicui proveniat.

Senatores debent graues ciuitatis leges cal-
lere, & custodire. Ad Curiam Regiam non se
conferre Reipublicæ expensis ad negotia eis,
& Reipublicæ communia, contra leg. 22. tit.
3. lib. 7. Recopil. Curam defensionis communi
impendere potentium vini frangentes, si pos-
sint, ne Reipublicæ grania incommoda ob-
tineant suffragium non dare graniter nocens
iustitiæ, officia publica, graui documento non
exhibere indignis Publica crimina (cum ad
id tenentur) abolere procurare. Consulto à Sena-
tu non abesse, cum Reipublicæ grani cau-
sa geritur, si ob huiusmodi abentiam grane
incommodum aduenturum timeatur. In di-
stributionibus sumptuum, aut gabellarum
æquitatem seruare, graniter hos aggrauantes,
vt illos subleuare possint Reipublicæ bona
in magna quantitate non usurpare, nec reti-
nere. Cum ex officio obligantur, curare de pô-
derum, ac mensurarum æquitate. Preterea non
accipere pro publicorum munerum assigna-
tione, cum gratis debeant idoneos Reipubli-
cæ ministros addicere. In suffragiis profe-
rendis iniustam in re grani causam non de-
fendere, quia aduersarius Senator contrarium
asserit. Non impedire Magistratum, ne flagi-
tiosos supplicio afficiat, graui inde damno ex-
citando. Non efficere, aut permittere, suos fa-
mulus potiores forti cibos emere, vt carius
vendant, quam à vendente acceperant. Sena-
tus arcanum in re grani non violare, vnde Se-
natores non audent rursum libere suas men-
tes depromere. Ex horreo publico non aufer-
re, & restituere ablatum, cum pauperibus est
necessarium. Publicas elemosynas pauperi-
bus veris erogare, non famulis aut consan-
guineis pauperie minimè laborantibus. Non
dissimulare grania crimina venatorum, aut
aliorum officialium, vt sibi gratos habeant
tributarios. Consulto à congregatione non
abstinere, cum consanguinei, vel amici ini-
sta causa in Senatu agenda est, ne contradice-
re, vt debent, cogere. Non curare, munia
onerosa eis iniungi, quos odio prosequuntur.
Publici muneris occasione non emere res pie-
tio minori, quam æquum est, & maiori ven-
dere. Greges prohibitis pascuis non introdu-
cere, grani damno sequuntur dominis. Aliis
propria onera, aut eorum grani iniuria non
imponere.

¹⁰
*De Scriba
Senatus.*
Scriba Senatus debet iuramentum de in-
nere rectè gerendo arcanoque custodiendo
non violare. Plus pretij grani soluentium
incommodo non accipere, quam ex taxa
debetur. Scire constitutiones capitulares, Re-
galia instrumenta bonæ negotiatorum expe-
ditioni necessaria. Curare, ne sua incuria, seu
iniquitate Regij redditus, aut Reipublicæ gra-
uiter, imminuantur, cum emptoribus tradun-
tur. Non supprimere inimici petitiones, graui
damno obuenturo, vt per legat amici codi-
cillum. Tributarium à matricula non abolere,
Regij patrimonij iniuria. Curare, vt transgre-
siones constitutionum non puniantur, quia
amici aut propinqui, constitutiones operien-
do, quas quidem postmodum manifestet, vt
inimicus supplicio afficiatur.

CAPVT IV.

De quibusdam Reipublice
Ministris.

V I O R tenetur iuramentum fa-
ciunt in regnum non violare. Illi-
co bonorum pupilli inuentarium
constituere, si ex dilatione graue damnum
timeatur. Non dare pupillo plus numerorum
quam ad iustam recreationem opus sit sine
iudicis auctoritate, ac graui patrimonij in-
iuria. Curare, bonis pupilli moribus edu-
care: De minimis accipiens debito tempore
fructus vendere, si alias graue incommodum
timeatur: & ut proprio commodo consulat
in tempus non opportunum fructus non re-
stituere. (quo tempore debeant venditioni ex-
poni docet Molin. 10. 1. d. 224.) Tradere redi-
tus lucrationi, unde debeant augeri. Debita
liquida comparare. Bona alumni non emere
sibi auctoritate propria, aut ad lucrum acci-
pere rectitudine non seruata iuxta commu-
nem estimationem: Bonorum pupilli ratio-
nem cum solutione exhibere, si alias grauis
ei iniuria inferatur. Non exigere ab alumno,
dom sub eius potestate degit, ut ei donec
grauis aliquod bonum. Iniustas lites non exi-
tare ob indebitam bonorum acquisitionem.

T estamentarius tenetur non differre post an-
num testamenti executionem. Curare ut prius
debita soluantur, quam gratiosa legata ne si
prius solvantur gratiosa fortasse pecunia ad
debita soluenda deficiat. Legata gratiose solu-
tere, cum possit, ne cogatur accepturus, in-
iuste inferre ad acquisitionem. Curare, ut
defuncti bona opportuno tempore vendan-
tur. Non differre eorum consilio venditio-
nem, ut sibi minori pretio valeat acquirere.
Diligentiam adhibere, ne fructus eius pereant
iniuria. procurare ut vidua, & pupilli, cum
debet, alantur. Pro nullis offerendis aliquid
elemosynae assignare non auferre, seu Sacer-
dotis, seu defuncti iniuria: Defuncti inquam,
imminuens enim elemosynam ad sit pericu-
lum, ne non integrè obligationi satisfiat. Cum
ex testamento debet elemosynam erogare
v. gr. Paschatis die, minimum non differre
propriam curans emolumentum, aut graue
pauperibus incommodum afferens.

P repositus Regij ararij tenetur soluere,
quod debet, & moris, qui facit obligatus.
Necium non exigere pro debito praestatio, nil
accipere debet, nisi ei gratuito (quod ferè nu-
quam) & sine vlla exactione aut obligationis
respectu tradatur. Non recipere munus ab
aliquo pro anticipata solutione, si alteri, cui de-
betur, ideo suo tempore non soluit. Non age-
re solutionem vili moneta, quam argentea
debet, hand parui addito excessu. Nihil
percipere vtiuram committens, ut praestet in-
ductus debitori, cum alio specialiter alteri
creditori nequeat debito tempore satisfacere.
Cum nummi singuli creditoribus non suffi-

eunt, vnicuique pro rata soluere: nec vni,
vel alteri solammodo in integrum soluere
aliorum iniuria, aut proprio comodo, acci-
piens scilicet pretium pro beneficio. Instru-
menta seu litteras decretas pecunia non re-
cere iniuste, aut acceptationem differre
grati creditoris incommodo.

A dministratores Regalis patrimonij tenetur
Ministros idoneos assignare, fideles quidem
ne aut Regis prouentibus, aut agricolis
aut aliis a quibus exiguntur, iniuria infera-
tur. Non accipere mercedem ob Ministrorum
assignationem, ne ipsi pauperibus explendis
dent operam, ut pretium datum pro mune-
re recuperare valeant. Non exigere ab Ec-
clesiasticis eorum immunitate violata.

P otius licet praepositis tenetur pretium
mercium non celare, vt cariores habeant
tur, accepto ab alportante latrocinij pretio.
Nō vili pendere merces iniuste, vt minori pre-
tio commutentur: aut cariores ostendere cōtra
iustam estimationem. Non permittere, pro-
hibita in alia Regna alportari: aut ad hec
Regnum transmitti, quod legibus grauibz
inhibetur.

CAPVT V.

De Medicina.

E D I C T V S obligatur sufficientia
peritiae pollere, vt grauibz agi-
tudinibus cura adhibere conetur.
Ob studij incuriam agrotum in graue pericu-
lum non inducere. Speciali studio operam
impedire, si grauis insolite egritudinis occasio
offeratur. Non adhibere periculosa remedia
priusquam sibi egritudinem dignoscere vi-
deatur. Cognito agroti periculo, neces-
sariam curationem adhibere, agrotanti opor-
tune adesse, permittere alium Medium
adhibere, nec reponere seu auaritia, seu
iactantia, seu incontinentia. Alios Medicos non
afflicere vituperio, vt eorum famam obnu-
bilet. Agnito infirmi periculo, opportuno
tempore admonere, vt spiritali ille ope-
ram curationi impendat. Curationem non
prolongare, vt questus accrescat. Non adhi-
bere temerè medicamina incognita, discrimine
manifesto Nō tradere egrito malū aliquid in-
trinsece, ad egritudinem propulsiuā. Non dicta-
re medicamentum si nō generandū, ad feru-
interficiendum seu loco mouendum ante
vel post animationem. Non procurare, ni-
mum pharmacorum misum, vt sibi phar-
macopolam conciliare valeat, Pharmaca
inutilia retinere: aut pharmacopolium pu-
blica auctoritate iniustus iuste ministerium
peragere. Plures, quam valeat, agrotos
curandos non suscipere, si alius Medicus
ad sit, qui succurrat. Non dare scilicet eden-
di carnes, aut non reiciendi ventrem. E-
grotantem pauperem praecipue in pericu-
lo constitutum non contemnere. Ex odio,
aut vindicta agrotanti debita medicamina
non

non denegare. Inimicitie ab agrio vno non discedere, vt alterum curandum suscipiat, priori constituto in eo periculo, vt vel die non obiret, vel diu infirmitas profectetur. Non exigere ob curationem immoderatam mercedem, speciatim a paupere. Defendenda, aut confirmanda opinionis suae causa audiens opportunis alterius Medici consilium, a propria sententia cadere, ne magna infirmi incommoditas sequatur. Et e contra non se facile alicuius opinionis accommodare, si minime tam in praxi securam agnoscit. Non intrare falso aliquod vultus non esse lethale, vnde falso grane redundet incommodum. Non violare intrata Medicorum statuta, & observanda agnoscere. Animo non agrotare, dum feminas curat. Et corruptas feminas prostitui non permittere graui iuventutis lesione.

17 *De Pharmacopola.* Pharma copola tenetur minus non exercere si incius sit, aut non examinatus. Sine arte medicamina non condire. Mille in portionibus pro Saccharo non vti. Vnum medicamentum pro alio contra Medici prescriptum, aut ex opinione, aut ex penuria cum grauis damni periculo non adhibere. Medicamina ad non generandum, aut ad vtero mouendum non dare. Ignoro venena cum suspitione grauis damni inferendi non impetire. Pharmaca damnicata, vel iniuria, non vendere. Pondere, aut mensurae vni graue nocumentum non inferre. Medicum non allicere, vt medicamina pretio taxet immoderato ultra, inprentum instum valorem. Aquam naturalem pro medico herbarum, vel florum succo agrotis incommodo praecipuam non reddere. Non commodare alicui pecuniam ex pacto, ad sumum pharmacopolium recedendi. Festos dies grauitate sine necessitate non violare.

18 *De Chirurgico.* Chirurgus non debet dare operam vultibus curandi sine scientia, sine practica, & examine, graui erroris periculo. Nec efficere curationem prolongari eo quod vultu exigente, medicum consilium omittit, aut platolo, aut lucri praetextu. Et modestum se gerere circa feminarum curationem.

19 *De Topico.* Topico tenetur feminae venam aborsus cunctis non scindere. Et nullius sanguinem emitti facere sine Medici (vel Chirurgi in sua causa) consensu, nisi exigat angina, aut dolor huius effluuiatus, aut alius casus repente intrinsecus praesentaneus sanguinis profusionem exquirat. Se modestum ostendere, dum feminis remedia adhibet, ne castitas laedatur. Chirurgi manus non exercere si examinatus non sit, vel impetitia libores, nisi magna oborta necessitate. Docere pupillum arti ediscendae deputatum pretio exhibito, nec aliis ministeriis tanquam mercem suam ad licere contra artificum vsu. Allam, quae impetratus est venam non scindere, dum seit grauius obesse curationi, vt prudenter monet. Aperto ostio sine necessitate debus fessis, aut repugnante vsu barbam non radere.

CAPVT VI.

De Militia.

20 *De Duc.* **D**VX non debet sibi militum mortuorum, aut fugitiuorum applicare stipendia. Et pro mercede non efficere, vt milites vno in populo non discederent, onere illo alteri Oppido iniuste imposito. Nec duplicatum, aut triplicatum hospitium vni militi adhibere, vt ille vna in domo receptus, reliqua hospitia pretio redimat vt ab ipsis recedat. Nec iniuste ciuitatem, sed populum quemlibet militibus spoliandum dare. Nec furta, aliaque iniustas militum actiones dissimulare. Nec pluraquam duos famulos habere, qui Regali mercede degant. Nec Chirurgi, cum non adsit, aut Capellani absentis stipendia recipere.

21 *De Milite.* Miles vero das nomen signo, vt mercedem quotidie accipiat, tenetur oblata pugnandi occasione, minime fugere. Et hospitanti- bus eum iniuriam non inferre, eos expilando, coningem, aut filias ad turpia alliciendo, aut exigendo. Et a blasphemis, ac peritiis abstinere. Et a ludis recedere prohibitis: nec permissos peruersè exercere, graui sociorum ludi iniuria. Et duplicem domum in hospitium non accipere, vt iniquo questui det operam. Et initio bello operam non natare. Et secum non asportare meretriculas.

CAPVT VII.

De Agricultura.

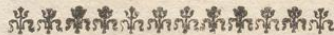
22 *De Agri- col.* **A**GRICOLA tenetur dies festos custodire, si necessitas non urgeat. & cum adest necessitas, multa si de non laboris indicans se delinquere, id in confessione explicare; & idem gerere, si aduentante ieiunij die, in quo laborauit, vel ex labore praescripti iuste poterat ieiunium non intrare, falso sibi persuadens ieiunio teneri, id violauit. Confirmationis Sacramentum non contemnere. Decimas Ecclesiae solgere. Parocho in re graui obtemperare. Ligna aut messis manipulos graui in materia non surripere. Sine autoritate gregis alieni animantia grauitate non percutere, aut occidere, proximi incommodo. Non comminere fundi alieni maceriam, vnde fructus grane nocumentum accipiant. Proprium non propagare fundum communium bonorum iniuria aut alienum conductum destruendo, pecora alienis messibus non addicere, ex graui incommodi

commodi cognitione. Ob temporum incommo-
dum, aut in blasphemiam, aut in statuta
verbe contra elementa, Dei quidem opera,
non prorumpere. Nō afficere maledictionibus
pecora, reputans se lethaliter semper delin-
quere, cum fere semper sit solummodo veni-
ale piaculum. Fallum testimonium con-
tra proximum gravi in materia non profer-
re, sine simplici verbo, sine addito per-
iurio. Alios ex invidia, vel vindicta affectu
iniuste non accusare, unde praeter irrogatā
iniuriam, necessum sit accusato, in defen-
sionem grates facere sumptus. Non dare ope-
ram superstitionibus. Labore implere diu-
no mercedis quantitate. Iustas gabelas, ac
tributa solvere.

²³
*De lacu
vuarum
Prapostro.*

Lacus autem vuarum Prapostus debet si-
ne vititate non admiscere multo aquam: vel
multum deterius, seu aqua admixtum, quod
ex reliquiis vuarum agricolarum famulis
assolet elici, (Hispanē *Despensa*) multo bono
addicere, ut vtrumque vi bonum aequali
pretio vendat, gravi quidem emptoris
damno. Postquam emptorem vino bono po-
taverit, ut id eligat, postea deterius non
admiscere, ad questum iniustum compa-
randum. Non preparare multum acidum,
aut debile condimento laedente in eementis
iniuriam, cui post breve temporis interstii-
um merces perit.

Custos demum agrorum debet sui mu-
neris obligationem recognoscere, nec eius
ignoratio bono communi possit obesse. Iu-
ramentum de munere fideliter exercendo non
violare. Vi pecuniam agricolarum, vena-
torumve sine iudicis auctoritate non exige-
re. Nec munera accipere, ne minus re-
ctē munus exerceat, gravi exorta laesione.
Agrorum laesores accusare. Reo accusato,
pro mercede exhibita, ab accusatione non
recedere. Non accusare iniuste ex odij af-
fectu innocentem. Non dissimulare ob questus
spem, ut communes montes comminuantur.

CAPVT VIII.

De Mercatura.

²⁴
*De Mercat-
oribus.*

 ENENTVR Mercatores venena,
aut prohibita quaeque ex suspi-
cione prauus usus non vende-
re. In animi praeparatione non vigere, ut
quodcumque pretium iniustum potuerit ab
essuptore exquirere, non praetermittere. Non
emere anticipata solutione, quod postea
ultra infimum pretium est tradendum. Ultra
superiorem non vendere, quod soluendum
post tempus sit. Non vendere bellica in-
strumenta Christianorum hostibus. Mer-
cium gravem oculum aperire debectum.
Graviter non imminuere mensuram, aut pon-
dus. Non esse in praeparatione animi, le-
uiter saepe defraudare de mercibus, quae
vndit, unde gravis Reipublicae iniuria re-
sultat. Non constituit iniustum monopoli-

um de mercibus non vendendis nisi tali
pretio. Et cunctas merces sibi non comparare,
immoderato pretio pro libito vendendas.
Non emere minori pretio ab eo, qui merces
non agnoscit, ut catiores ignorantem vendan-
tur. Versuram non facere, vendendo pretio
maiori soluendo in futurum, quod mox re-
diat, exhibito minori. Rem deterioris
pro re aut qualitatis, aut durationis, aut
utilitatis non vendere. Merces veteres,
exhalatas, ac inutiles bonis non admiscere,
ut eodem pretio vendat utraque, Iusta so-
cietate socios grauit non laedere, infide-
liter ministerium gerendo. Societatis ficti-
tiae palliata vitia non inire contractus.
Non efficere, ut eorum iniquitate iniuste
assurances capitales, ac lucri sint. Iusta
tributa non defraudare. Debito tem-
pore soluere creditori, qui gravis incom-
modi protestationem gessit. Non soluere,
mercibus, quod pecunia debebat soluere,
contra creditoris voluntatem. Non emere,
aut vendere publice festis diebus laelo iure,
vel consuetudine. Non facere Ecclesiam do-
mum mercaturae irreuerentia graui. Non
falso iurare se tanto pretio merces emisse,
quas credulus mercator eodem aut maio-
re, grauit quidem laesus acquirat. Dubi-
tans de iustitia contractus, eum non
perficere. Pranis contractibus operam
non adhibere. Furcium non emere: &
dubius quidem de venditoris iustitia prius
periculum facere. Vendens ex commissione
alterius carius non vendere, quam im-
peratur, sibi asseruato pretij excessu. Sape
enim quia iniusto questui indulgere ille
curat, merces commissae non venduntur, quae
postea vel pereunt, vel deteriores efficiuntur.

Pocurator mercium tenetur contractum
vsurarium non facere, nec curanti effice-
re opem conferre. Non emere sibi merces, ²⁵
unde non requirit alium emptorem, qui *De Procu-
ratore mercium.*
pretio maiori accipiat. Non affirmare
non adesse emptorem qui è tanto pretio
excederet, gravi excessu sibi relexuato. In-
iustas versuras Hispanē *Mohatra* non pro-
mouere, Cambiorum siccetum contractus
non excitare.

CAPVT IX.

De Artificio.

RGENTARIVS tenetur ²⁶
vile pro auro vel argento non ven- *De Arge-
tario.*
dere. Auro, aut argento plus vi-
lis aris, quam ars exigit, non admiscere
Emptoribus. declarare admixtum, & pre-
tium idem imminuere. Ex facto mala fide non
emere quicquam. Monetam non constare,
nec constam imminuere aere circum abla-
to. Commune lapillum pro pretioso non
vendere, & pro vili non emere pretiosum.
Gemmas super aurum collocare non super ²⁵

Secl. I. De Pers. Sæcul. Recept. Sent. 349

res vile, dum eidem ponderi vtrumque est addicendum. Non deaurare, aut argentare contra legis præscriptum viloris ætis monetam. Aurum debito valore elaborare.

²⁷
De Bibliopola.
Bibliopola tenetur libros alterius Regni, ubi fides non viget cum suspectæ Doctrinæ periculo non alportare, aut vendere aut venales exponere. Allatis è regno extraneo libris, operis Auctorem, qui in Hispania v. gr. edidit non impedire, quo minus sua volumina vendere valeat, aut cogatur præcium imminuere. Libros prohibitos non vendere, aut lascivos tractatus, qui grane assolent afferre nomenclaturæ sine Auctore libræ venditū assumere. Defectuosū librū pro integro non tradere, grani legentis incommodo. Expositum librorum habere Catalogum, & procurare, vt librū iuxta eius præscriptum expurgentur.

²⁸
De Typographo.
Typographus tenetur indulgentias, aut deuotiones sine authoritate non excutere. Libros ementita vrbe non edere, vnde Auctori grane nomenclaturæ exurgat, qui multiplicatis voluminibus & fortasse melius excutis, sua vendere non possit. Sibi contra Auctoris voluntatem aliqua volumina non retinere, licet ipse papyrum adhibeat. Vile attramentum mox peritum non adhibere.

²⁹
De Pictore.
Pictor tenetur amasie formam amanti non tradere. Viles colores post paruum interstitium mortuos non apponere, prauo lino, inutili præparatione nō uti. Nudas imagines grauis scandali occasionem non exprimere. Dies festos non violare, nisi edicendi grana aliquid leue fiat.

³⁰
De Ludib. charitatum.
Ludi charitatum minister tenetur non admittere eos, qui dominium non habent, vel lechalter ludendo in blasphemis &c. de Ministro.

linquere assolent, vel qui amittunt, quod familiaris sumptus est necessarium: vnde cogitur legibus prohibentibus domos luforias comprehendi. Non permittere vestes leniudentis, seu vxoris adduci, vt nummorum loco deserviant. Non exigere nimis immoderate pro luforis chartis, aut lacernis. Mulierculas in prauum vsum adnecti non permittere, & ne ebrietas vigeat, operam dare.

³¹
*De Histri-
onibus.*
Histriones tenentur, secum amasiam publico scandalo, aut coningis specie non ducere. Non permittere, vxorem dona accipere cum inordinati affectus dāis, aut effusus periculo aut cum adolescentibus, aut vris procaciter admittere sermones. Fœmina vtiem vestē immodeste cum scandali graui occasione non præferre. Non recitare verius, qui ex sese ad intemperantiam excitant. Cum recitant amoris affectus ex corde non loqui. Iter agente debita mercede hospites non defraudare, aut in vrbibus permanentes. Sine voluntate parentum huic muneris, infamū quidem non incumbere, cū in se tam grani obedire tenentur.

³²
*De Qbse-
tione.*
Obsecrari tenetur, sine perina munus non obire. B. pelum formam calere. Obortam difficultatem, quæ requirit medicum non præterire. Non violare secretum, vnde grauis infamia exoritur. Puellis integritatis simulationem non promittere, vnde ita faciles se violari permittant. Non inare falso de fœminæ integritate inridice interrogata, grauibz inde oborturis incommodis, quorum rea existit. Infantem vnum pro altero non apponere. Ad abortum remedia non exhibere.

De Artibus Mechanicis plura annotare possem. Sed recognoscenda Lectorem remitto in meam Summam Latinam *tr. 2. exam. 3. numero 52.*